

UIT DE HISTORIE VAN KOEDIJK

door J.P. Geus

XXIII. Kinderarbeid rond 1800.

Het was in de tijd van de Bataafsche Republiek (1795-1806), dat de patriotten het voor het zeggen hadden en men alles opnieuw wilde inrichten en regelen.

Zekere Johannes Goldberg was toen agent (minister) van Nationale Economie. Hij stuurde allerlei vragenlijsten rond om meer aan de weet te komen over bestaande toestanden betreffende handel, industrie en landbouw. Een groot deel van de hierop binnengekomen antwoorden is bewaard gebleven en zij vormen als het ware de eerste statistische gegevens.

Op een vraag omtrent de aanwezigheid van fabrieken antwoordde de municipaliteit (gemeentebestuur) van Koedijk als volgt:

Gelijkheid, Vrijheid, Broederschap.

5 jan. 1801.

De Municipaliteit van Koedijk en Huiswaard.

Het enigste dat bij ons deswegens plaats grijpt en in zekere zin een fabriek kan genaamd worden, is een spinbaan waarin kinderen van gealimenteerde (bedeelde) personen werken moeten, op Poene (straffe) van geene alimentatie anders te mogen genieten. Eene inrichting die alhier zedert eenige tijd na des zelfs oprichting op de proef zeer goed en voordelig wordt bevonden en wel te wensen was dat door andere plaatsen werd nagevolgt. Niet tegenstaande 't geringe loon dat er mede gewonnen wordt, daar het op den duur nog al meerder bedraagt als men denken zoude en om zoo te spreken allemaal winst is dat er van komt, alzoo de kinderen anders tog ledig bij den weg loopen. Ook wordt in deze spinbaan alle dagen door de schoolmeester aan gem. kinderen tevens onderwijs in spellen en lezen gegeven, teneinde hun verlies in het schoolgaan daar eenigsints door te vergoeden.

UL. medeburgers, de Municipaliteit voornoemt en uit der zelve naam,

A. Maats, secretaris.

Blijkbaar werd er behalve dit schrijven nog meer informatie verstrekt, want in een relaas betreffende deze spinbaan dat naar aanleiding van de opgave werd opgesteld staan meer bijzonderheden genoemd, zoals:

De spinbaan staat aan het zuideinde van Koedijk aan de trekvaart (thans Noordhollandskanaal), hier wordt van zekere stof "stot" genaamd, afkomstig van hennep, garen gesponnen voor de fabricage van zeildoek.

De stot werd uit Krommenie aangevoerd.

Er zijn 8 a 9 spinnewielen van essenhout die te Alkmaar zijn gemaakt.

Er werken 20 a 25 jongens en meisjes.

Het loon is ongelijk maar bedraagt voor 22 jongens en meisjes gemiddeld f11,- per week.

Het garen, dat met de gewone schuit weer naar Krommenie teruggaat, moet zeer egaal en goed gesponnen worden, want anders weigeren de leveranciers werk te geven.

Het genoemde loon van f11,- per week moeten we zien als het loon voor de hele groep kinderen. De secretaris heeft het in zijn brief al gezegd "het loon is gering maar het is allemaal winst"

Gelijkheid, Vrijheid en Broederschap, dat was de leuze van die tijd, maar de kinderen van de bedeelden werden toch op een ergerlijke wijze misbruikt.

Doordat ze nauwelijks onderwijs genoten was er ook al geen betere toekomst voor ze weggelegd.

Het onderwijs in de spinbaan zal zeker niet meer dan een uur per dag hebben geduurd.
Het was niet meer dan spellen en lezen.
De Gelijkheid en Vrijheid was hier nog ver te zoeken.